

УДК 304:32+37.01:4.04

Калініна Г. М.

науковий співробітник

відділу економіки й управління ЗСО

Інституту педагогіки НАПН України

ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ ВИХОВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНИХ СПОЖИВАЧІВ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Екологічна ситуація в нашій країні до початку російського вторгнення була предметом постійної уваги. Фактично кожного дня лунали новини про необхідність раціонального вирішення різноманітних екологічних проблем в Україні. Розпочата 24 лютого 2022 року росією зухвала війна проти України зумовила безпрецедентну за масштабами руйнацію екосистеми з негативними наслідками для довкілля й нашої природи, безпеки й якості життєдіяльності всіх українців. Після закінчення російської агресії на відновлення довкілля та природних ресурсів України за підрахунками українських та зарубіжних екологів знадобиться приблизно п'ятдесят років (<https://wownature.in.ua/vidnovlennia-pryrody-pislia-viyny-zaume-shchonaymenshe-50-rokiv/>). І це буде проблемою не тільки для нашої країни, а й для Європи в цілому, бо природа це – один живий організм.

Для вирішення цього питання будуть задіяні: репарації від російських агресорів за екоцид, співпраця з міжнародною спільнотою щодо усунення/зменшення екологічних катастроф викликаних воєнними діями, залучення українських еко-організацій, активісти та увесь народ України та ін. За останні 15 років у багатьох громадян в Україні сформувалась екологічна свідомість та небайдужість до екологічної ситуації в країні. Цьому сприяло багато факторів: екологічне просвітництво, збільшення подорожей до країн ЄС, співпраця українських екологічних й міжнародних організацій, розуміння відповідальності перед майбутніми поколіннями, доступність використання ІКТ – технологій та пошук/отримання інформації через них та ін. [1; 2; 3; 5; 6; 7].

Принципи “Екологічного життя” в Україні набували популярності здебільшого серед містян, втілити які вони могли через зменшення продукування відходів. І хоча сьогодні абсолютно не смітити фактично не можливо, але зменшити кількість “непотребу” доволі легко, наприклад, притримуючись відомої в західному світі концепції *Zero Waste* (“Нуль відходів”) [8], яка була розроблена еко-активісткою та авторкою книги “Дім – нуль відходів. Гід до щасливого життя в сучасному світі без зайвих витрат і сміття” (<https://zerowastelviv.shop/shop/knyha-dim-nul-vidkhodiv-bea-dzhonson>) – Беа Джонсон. Авторка ідеї пропонує відмовитися від всього непотрібного, наприклад, від емоційного шопінгу, та користуватися тими речами, що маєш (замінити всі одноразові предмети на речі багаторазового використання, полагодити зламане та знайти призначення для всіх наявних в домі речей, компостувати органіку, а вторсировину здавати на переробку). Також, у ході застосування в практиці концепції, Беа Джонсон сформулювала п'ять простих правил, які допоможуть наблизитися до екологічного життя – *5R* (Refuse).

По-перше, не купуйте зайвого, адже екологічні проблеми починаються з переспоживання. Так, багато одноразових речей можна замінити багаторазовими альтернативами: текстильними торбами, еко-торбинками, контейнерами та багаторазовими чашками, не беріть візитівки та рекламні брошури, звільніть дім від мотлоху та ін. Тобто – *відмовляйтеся*.

По-друге, фактично кожна людина в змозі обійтися без 80 % речей, які є у кожного вдома (закон В. Парето 80/20 в дії). Наприклад, від більшості косметики, одягу та м'яких засобів можна відмовитися без жалю. Тобто – *скорочуйте*.

По-третє, лагодьте, ремонтуйте або користуйтеся речами багаторазового виростання та обирайте якісні товари та речі, які будуть довше вам слугувати. Тобто – *використовуйте повторно*.

По-четверте, пам'ятайте купуючи одноразові речі та товари – переробка теж не панацея. Лише частину відходів можна переробити в не менш цінний продукт, у більшості випадків переробка лише ненадовго продовжує життєвий цикл речей. І у підсумку ці речі/товари все одно опиняються в купі сміття або на сміттєспалювальному заводі. Тобто – *не продукуйте зайве сміття та правильно утилізуйте відходи* (термометри, батарейки, енергозберігаючі лампи, прострочені ліки, електроприлади та ін.).

По-п'яте, не всі замислюються, що органічні відходи складають третину побутового сміття. Їх можна й треба компостувати. Органіку компостувати можна не лише у власному будинку, а й у квартирі. Тут на допомогу приходить компостер або *бокаші*, мікроорганізми, які з'їдають органічні відходи (<https://ecogrizzly.shop/what-is-bokashi/>). Тобто – *компостуйте*.

До речі, в повсякденному житті ці правила є досить простими в застосуванні (https://platfor.ma/specials/ekoeksperiment/?fbclid=IwAR0qU1v28piakG6VS3ajJA2yEGbMgMaMs_Qw9zEaK8E4rhYXzJWwZ8EfRB4; <https://dyvys.info/2020/07/31/nul-vidhodiv-u-diyi-yak-u-lvovi-zaklady-harchuvannya-sortuyut-sklo-ta-otrymuuyut-prybutok/>), втілення яких є необхідним кроком для формування екологічної свідомості особистості та її відповідальності. Також вони можуть бути впроваджені як у дошкільних закладах так і в школах, коледжах, закладах вищої й позашкільної освіти та закладах освіти різних рівнів та типів.

Окрім цього, за ініціативи Львівської обласної державної адміністрації був впроваджений проект “Концепції “нуль відходів” серед бізнесу, які є найбільшими утворювачами відходів на території Львівської області, територіальними громадами та громадськістю [4].

Тож резюмуючи, треба зазначити, що безглузда та необґрунтована військова агресія розпочата росією принесла на землі України руйнацію у всіх сенсах смерті десятки тисяч людей, скалічені війною долі українців, а також економічну, гуманітарну, соціальну, техногенну, екологічну та інші катастрофи на подолання наслідків яких знадобиться не один десяток років. Ці виклики будуть відчувати не тільки в Україні, а й в Європі в цілому. Подолання негативних еко-наслідків війни повинно стати першочерговим завданням для України та життєдіяльності людини. Взявши за основу та впровадивши міжнародну практику та досвід наша країна зможе подолати надзвичайно гострі екологічні й соціально-економічні та інші проблеми, зумовлені війною..

Список літератури

1. Артур П. Мол (2018) Екологічний стан та екологічне управління. Навколишнє середовище та суспільство, червень, 119-142. DOI: 10.1007/978-3-319-76415-3_6
2. Екологічна безпека (2013)/ М. О. Клименко, В. М. Шмандій, Ю. С. Голік, А. М. Прищепта та ін. Херсон: Олді-плюс, 366. [українською мовою].
3. Калініна Г. М., Малюга М. М. (2019) Український досвід застосування краудфандингу в соціальній сфері. Динаміка розвитку сучасної науки: матеріали

міжнародної наукової конференції (15 листопада 2019 року) Міжнародний центр наукових досліджень: в 2 т., Чернігів. Т.2 53–56. [українською мовою].

4. Концепція “Нуль відходів” для бізнесу та територіальних громад. (2020). <https://lcci.com.ua/konsepciya-nul-vidxodiv-dlya-biznesu-ta-terytorialnyx-gromad/>

5. Концепція екологічної освіти України/ Г. О. Білявський та інші; Всеукраїнська дитяча спілка “Екологічна варта”. Київ, 2004. 32 с.

6. Нові технології для оцінки якості та безпечності харчових продуктів (2011)/ Yong-Jin Cho, Sukwon Kang. Boca Raton, 378. <<https://doi.org/10.1201/b10710> > (2020, червень, 20).

7. Особистість у вірі планетарного світу: монографія. Кн. 1 (2019)/ Мін-во освіти і науки України, НПУ імені М. п. Драгоманова; за наук. ред. В.П. Беха. Київ: Інтерсервіс, 620.

8. Zero Waste: 5 правил екологічного життя. (2015). <https://womo.ua/zero-waste-5-pravil-ekologichnogo-zhittya/>

УДК 373.2.015.31:613.950

Калічак Ю. Л.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Янів М. М.

магістрантка,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ-ДОШКІЛЬНИКІВ

Засвоєння нових знань, опанування практичними вміннями та навичками у нинішніх умовах функціонування системи вищої освіти супроводжується значним психоемоційним напруженням студентів. Сучасна едукація зазнала суттєвих змін, а відновлювальні механізми організму не дозволяють компенсувати перенесені навантаження вчасно і в повному обсязі. Прогресуюча тенденція до інтенсифікації освітнього процесу й інформаційно-насичені особливості його організації, неналежна оцінка місця рухливої активності спричиняють нервові виснаження та порушення адаптаційних процесів, зрештою – зниження імунітету та появу численних захворювань. Звідси, однією з найістотніших завдань вищої педагогічної освіти вважаємо не лише формування справжнього фахівця-професіонала, але й виховання самодостатньої особистості з усвідомленим ставленням до власного здоров'я, а також відповідними валеоекологічними цінностями життя [1; 7].

Тілесність чи фізична складова життєдіяльності людини беззаперечно були і залишатимуться завжди однією з найсуттєвіших складових пристосування до умов навколишнього середовища [8].

Недостатній рівень рухової активності негативно позначається на ефективності адаптаційних механізмів організму щодо психофізичних навантажень, подолання наслідків впливу шкідливих умов навколишнього середовища. Гіпокінезія перешкоджає процесам росту і нормального розвитку дітей та молоді. Практично всі студенти чітко усвідомлюють брак часу, котрий необхідно відводити для відповідних занять фізичними вправами, що, зрозуміло, провокує дефіцит рухових дій у щоденному житті. Проте, більшість з них захоплюються переглядом змагань з різноманітних видів спорту, динамічним процесом подолання перешкод на шляху